

Δημιουργία Καινοτομικού Εκπαιδευτικού Πακέτου για την Κατάρτιση των Σχεδιαστών Κατάρτισης (Leonardo da Vinci Programme 1996-97)

Π. ΓΕΤΙΜΗΣ*

Το πρόγραμμα διήρκεσε δυο χρόνια και ολοκληρώθηκε κατά την περίοδο 1996-1997. Το πρόγραμμα συντονίστηκε από τον Καθηγητή κ. Παναγιώτη ΓΕΤΙΜΗ, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Ο βασικός πυρήνας υλοποίησης και συντονισμού του προγράμματος περιελάμβανε επίσης τον Αναπληρωτή Καθηγητή κ. Γρηγόρη ΚΑΥΚΑΛΑ από το Αριστοτελείο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, τον Καθηγητή κ. Hubert HEINELT από το Πανεπιστήμιο του Darmstadt (αρχικά από το Πανεπιστήμιο του Hannover), (Γερμανία) και τον Καθηγητή κ. Kevin MORGAN, από το Πανεπιστήμιο του Cardiff, (Ουαλία, Ενωμένο Βασίλειο). Στον πυρήνα υλοποίησης με συγκεκριμένες αρμοδιότητες εντάσσονται επίσης η Αναπτυξιακή Εταιρία ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ Α.Ε. (Θεσσαλονίκη, Ελλάδα) με εκπρόσωπο την κα. Άννα ΜΙΧΟΥ, Διοικητική Διευθύντρια και η Αναπτυξιακή Εταιρία Δήμων Πειραιά (ΑΝΔΗΠ Α.Ε.) (Πειραιάς, Ελλάδα) με εκπρόσωπο τον κ. Ν. ΓΚΡΟΖΟΠΟΥΛΟ, Διευθυντή.

* Παναγιώτης Γετίμης, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Οι κ. Panikos CHRISTODOULOU, κ. Αλέξης KOKKOS, κ. Αντώνης ΛΙΟΝΑΡΑΚΗΣ, και κ. Alexander RUDNIK είχαν ιδιαίτερα θετική συμβολή ως εξωτερικοί σύμβουλοι των εταίρων. Ειδική μνεία πρέπει να γίνει στη συμβολή του κ. Α. KOKKOY στην οργάνωση των περιεχομένων και τη συγγραφή του εκπαιδευτικού πακέτου.

Καθοριστική ήταν η συμβολή των συνεργατών που συγκροτούσαν τις ομάδες των εταίρων. Από τη συντονιστική ομάδα του Παντείου Πανεπιστημίου θα πρέπει να αναφερθούν ιδιαίτερα οι κα. Ζέφη ΔΗΜΑΔΑΜΑ, οικονομολόγος-περιφερειολόγος και Εμμανουέλλα ΚΟΥΡΟΥΣΗ, οικονομολόγος-περιφερειολόγος. Από την ομάδα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καθοριστική ήταν η συμβολή των κ. Δημήτρη ΦΟΥΤΑΚΗ, οικονομολόγου-περιφερειολόγου και της κας. Βασιλικής ΤΟΜΠΡΟΥ, οικονομολόγου-περιφερειολόγου. Επίσης η κα. Ιωάννα ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ, Υπεύθυνη Προγραμματισμού του Δήμου Θέρμης ως συνεργάτης της ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ Α.Ε. έκανε ιδιαίτερα χρήσιμες παρατηρήσεις σε ενδιάμεσες φάσεις του προγράμματος.

Το εκπαιδευτικό πακέτο περιλαμβάνει στόχους για την αποτελεσματική αυτο-κατάρτιση των Διευθυντών, Σχεδιαστών και Συντονιστών της Κατάρτισης. Αναμένεται ότι το πακέτο θα μεταδώσει την απαραίτητη μεθοδολογική αυθεντία στις κατάλληλες ομάδες-στόχους. Ως αποτέλεσμα τα πρόσωπα που θα ακολουθήσουν αυτή την πορεία της αυτο-κατάρτισης θα αποκτήσουν μεγαλύτερη ικανότητα για λήψη ορθολογικών αποφάσεων σε όλα τα στάδια του ρόλου τους κατά το σχεδιασμό της κατάρτισης. Κύριοι λόγοι για τους οποίους αυτό το πακέτο της αυτο-κατάρτισης καθίσταται αναγκαίο είναι οι εξής:

Τα επιτελικά στελέχη φορέων που εμπλέκονται στις διαδικασίες κατάρτισης και γενικότερα αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού, καλούνται να αποφασίσουν για τις προτεραιότητες της κατάρτισης καθώς και για το περιεχόμενο των προγραμμάτων που στη συνέχεια θα πρέπει να υλοποιήσουν έμμεσα ή άμεσα.

- Τα στοιχεία που έχουν στη διάθεση τους τα επιτελικά αυτά στελέχη είναι συνήθως ανεπαρκή με αποτέλεσμα οι αποφάσεις τους να έχουν χαρακτηριστικά συγκυριακά και να μην τεκμηριώνονται ως προς τη συμβολή τους στην αναπτυξιακή προσπάθεια.
- Η μεθοδολογία σύνθεσης και εξαγωγής συμπερασμάτων από τα ανεπαρκή αυτά στοιχεία πάσχει επίσης σοβαρά καθώς δεν περιλαμβάνει ρητά βήματα ούτε και καταγράφεται με τρόπο που να μπορεί να αξιολογηθεί και να βελτιωθεί στη συνέχεια ή να αποτελέσει οδηγό για μελλοντικές αποφάσεις και για τα νεότερα στελέχη.

Έτσι, το εκπαιδευτικό πακέτο οι στόχοι και τα περιεχόμενα του οποίου

περιγράφονται στη συνέχεια, απευθύνεται ακριβώς στα επιτελικά στελέχη που καλούνται να σχεδιάσουν, συντονίσουν και παρακολουθήσουν προγράμματα κατάρτισης. Τα πρόσωπα που εμπλέκονται σε αυτές τις δραστηριότητες (οι οποίες είναι δυνατόν να συνδυάζουν πληθώρα ρόλων και λειτουργιών) περιλαμβάνουν μεγάλους αριθμούς μεσαίων και υψηλών στελεχών που βασικά εντάσσονται στις παρακάτω κατηγορίες:

- Διευθυντές στρατηγικής της κατάρτισης και σχεδιαστές οι οποίοι αποφασίζουν για το πώς μπορούν να μεταφραστούν οι ανάγκες για δεξιότητες σε ανάγκες για κατάρτιση, να τεθούν προτεραιότητες και να προετοιμαστούν οι προδιαγραφές και το περιεχόμενο της κατάρτισης.
- Οι συντονιστές των προγραμμάτων κατάρτισης, που στην πραγματικότητα κατευθύνουν, ελέγχουν και / ή προετοιμάζουν τις (εισροές) παραμέτρους ενός προγράμματος κατάρτισης, περιλαμβανομένης και εκείνης των εκπαιδευτών και εγγυώνται για τη συμβατότητα και συνοχή των διαφόρων πτυχών του προγράμματος.

Η ομάδα-στόχος καθορισμένη με αυτό τον τρόπο, μπορεί να εξειδικευθεί περαιτέρω σε κάθε συγκεκριμένη περιοχή. Αυτή η ομάδα-στόχος μπορεί να διευθυνθεί ώστε να περιλαμβάνει όχι μόνο τους βασικούς δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς κατάρτισης αλλά και οργανωτές πρωτοβουλιών κατάρτισης που πραγματοποιούνται από διάφορους μη-κυβερνητικούς φορείς καθώς και ομάδες πίεσης που επιθυμούν να επέμβουν στην αναπτυξιακή διαδικασία.

Είναι πράγματι συνηθισμένο γεγονός, οι σχεδιαστές και διευθυντές κατάρτισης να είναι υποχρεωμένοι να αποφασίζουν σχετικά με πολύ εξειδικευμένα προγράμματα κατάρτισης που περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων. Προκειμένου να υπάρχει ένας άξονας αναφοράς έγινε προσπάθεια όπου ήταν δυνατό να χρησιμοποιούνται παραδείγματα που αναφέρονται στο σχεδιασμό της κατάρτισης σε σχέση με τη *Βιώσιμη Τοπική Ανάπτυξη*. Το θέμα αυτό έχει θέση γενικού παραδείγματος, καθώς αντιπροσωπεύει μια διεπιστημονική περιοχή που ενσωματώνει ποικιλία σκοπών. Οι σκοποί αυτοί, εκτείνονται από την περιβαλλοντολογική αναβάθμιση και προστασία μέχρι τον αστικό και περιφερειακό σχεδιασμό και την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων και θεμάτων κοινωνικού αποκλεισμού.

Στοχεύοντας στη μεγαλύτερη δυνατή γενίκευση κατά την εφαρμογή του, το πακέτο κατάρτισης, περιλαμβάνει δύο συνιστώσες που προωθούνται παράλληλα και παρέχουν το συνδετικό υπόβαθρο για κάθε κεφάλαιο:

- Η πρώτη αναφέρεται στις γενικότερες πτυχές κάθε θέματος όπως η ανάλυση των αναγκών της αγοράς εργασίας, την εκτίμηση των αναγκών κατάρτισης και το σχεδιασμό των κατάλληλων προγραμμάτων.
- Η δεύτερη, παρέχει συγκεκριμένα παραδείγματα και ασκήσεις σε συ-

γκεκριμένες πτυχές του σχεδιασμού της κατάρτισης, όπου είναι δυνατό σε σχέση με τον τομέα της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης.

Εάν θεωρήσουμε μαζί τις δύο συνιστώσες, θα διαπιστώσουμε ότι μπορεί, αφ' ενός να εντείνουν τη χρησιμότητα του εγχειρήματος και αφ' ετέρου να επεκτείνουν το εύρος και το δυναμικό της εφαρμογής του. Γενικότερα, το παρόν εκπαιδευτικό πακέτο συνδυάζει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- *Ευελιξία και ανοιχτή αρχιτεκτονική*: Παρέχεται η δυνατότητα προσαρμογής σε διαφορετικές τομεακές και γεωγραφικές επιλογές.
- *Γενικός Ευρωπαϊκός χαρακτήρας*: Περιλαμβάνονται όσο γίνεται περισσότερα κοινά και γενικεύσιμα χαρακτηριστικά για όλες τις Ευρωπαϊκές περιοχές.
- *Φιλική ως προς το χρήστη λειτουργικότητα*: Αυτο-εξηγήσιμη λειτουργία του πακέτου έτσι ώστε να αυξηθούν η ενεργοποίηση και οι ικανότητες για αυτο-μάθηση, ως τα πλέον πολύτιμα προσόντα της ομάδας-στόχου.

Οι στόχοι και τα περιεχόμενα των κεφαλαίων του εκπαιδευτικού πακέτου έχουν ως εξής:

Το Κεφάλαιο 1: Περιεχόμενο και Εξέλιξη της Έννοιας της Βιώσιμης Τοπικής Ανάπτυξης, έχει στόχο να δώσει μια γενική συνεκτική εικόνα για τη "βιώσιμη τοπική ανάπτυξη" (βασικές αρχές, ευρωπαϊκές διαστάσεις, βασικούς στόχους και εργαλεία προγραμματισμού, κύριους παράγοντες και φορείς που εμπλέκονται στην επιδίωξή της).

Το Κεφάλαιο 2: Κατάρτιση και Αγορά Εργασίας παρουσιάζει τη σχέση ανάμεσα στην κατάρτιση και την αγορά εργασίας, με στόχο να προσδιοριστούν οι έννοιες της κατάρτισης, της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης και να συνδεθούν με τη δομή του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης. Επίσης, παρουσιάζεται η μεθοδολογία με την οποία διερευνώνται οι ανάγκες της αγοράς εργασίας και της κατάρτισης προκειμένου να διαμορφωθεί ορθολογικά ο σχεδιασμός προγραμμάτων κατάρτισης.

Το Κεφάλαιο 3: Στόχοι της Επαγγελματικής Κατάρτισης αναλύει τη σημασία των στόχων επαγγελματικής κατάρτισης για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση της κατάρτισης, παρουσιάζει τις βασικές κατηγορίες στόχων επαγγελματικής κατάρτισης και αναλύει τα βασικά χαρακτηριστικά και παράγοντες αυτών των κατηγοριών, καθώς επίσης και τις σχέσεις αλληλεπίδρασης που αναπτύσσονται ανάμεσα στα συστατικά στοιχεία των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Το Κεφάλαιο 4: Φορείς Κατάρτισης και Χρηματοδότηση παρουσιάζει τις βασικές κατηγορίες των συνεργατών-φορέων και τα είδη σχέσεων που αναπτύσσονται με το σχεδιαστή ή το φορέα κατάρτισης, καθώς επίσης και τους τρόπους με τους οποίους μπορούν οι συνεργασίες αυτές να ομαδοποιηθούν

σε γενικές κατηγορίες. Στη συνέχεια ακολουθεί μια σύντομη παρουσίαση των κυριότερων πηγών χρηματοδότησης της επαγγελματικής κατάρτισης και τέλος γίνεται μια σύντομη αναφορά των βασικών παραγόντων που προσδιορίζουν την αναζήτηση και εξασφάλιση συγκεκριμένων κάθε φορά μορφών χρηματοδότησης.

Το Κεφάλαιο 5: Προσδιορισμός του Περιεχομένου της Κατάρτισης έχει στόχο να περιγραφούν και να αναλυθούν όλες οι ενέργειες που σχετίζονται με το σχεδιασμό και τη δόμηση του περιεχομένου των προγραμμάτων κατάρτισης (μελέτη των αναγκών, προσδιορισμός γενικού και ειδικών στόχων, προσδιορισμός του περιεχομένου, της διάρκειας και της εκπαιδευτικής μεθοδολογίας των διδακτικών ενοτήτων).

Το Κεφάλαιο 6: Προϋποθέσεις για την Υλοποίηση των Προγραμμάτων Κατάρτισης έχει στόχο να παρουσιαστούν ο ρόλος και η λειτουργία των βασικών προϋποθέσεων για την επιτυχή πραγματοποίηση ενός προγράμματος κατάρτισης. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι η κατάλληλη λειτουργία του ανθρώπινου δυναμικού που υλοποιεί το πρόγραμμα, η επαρκής υλικοτεχνική υποδομή, η ρύθμιση του παράγοντα “χρόνου”, και η επιλογή των καταρτιζομένων.

Τέλος το Κεφάλαιο 7: Αξιολόγηση έχει στόχο την παρουσίαση της σημασίας και της χρησιμότητας της αξιολόγησης των προγραμμάτων κατάρτισης. Ειδικότερα, αναλύονται μερικές βασικές έννοιες όπως “το αντικείμενο της αξιολόγησης”, “τα κριτήρια αξιολόγησης”, “η μεθοδολογία” και η “προσέγγιση” καθώς και κάποιες “γενικές αρχές αξιολόγησης”. Παρουσιάζονται επίσης μερικά μοντέλα αξιολόγησης και περιγράφεται αναλυτικά το κάθε στάδιο της αξιολόγησης.

Σε ειδικά παραρτήματα ακολουθούν αναλυτικές περιγραφές για τις εκπαιδευτικές τεχνικές, τη λειτουργία των εκπαιδευτικών ομάδων και τα εκπαιδευτικά μέσα. Τα παραρτήματα αυτά κρίθηκαν απαραίτητα προκειμένου ο σχεδιαστής της κατάρτισης να αποκτήσει μια πλήρη γνώση του πεδίου και των αντικειμένων για τα οποία προγραμματίζει και καθορίζει προτεραιότητες. Αναλυτικά:

Το Παράρτημα I: Εκπαιδευτικές Τεχνικές εντοπίζεται ακριβώς στην ανάλυση και περιγραφή όλων των εκπαιδευτικών τεχνικών τις οποίες εναλλακτικά μπορούν να αξιοποιούν οι εκπαιδευτές στα πλαίσια προγραμμάτων κατάρτισης ενηλίκων.

Το Παράρτημα II: Λειτουργία και Συντονισμός της Ομάδας συμβάλλει, στην κατανόηση των αρχών και κανόνων λειτουργίας των ομάδων, ώστε να ενισχυθεί η ικανότητα συντονισμού και παρότρυνσης.

Πρέπει σε κάθε περίπτωση να γίνει σαφές ότι το εκπαιδευτικό πακέτο διατηρεί έναν *πilotικό χαρακτήρα*. Οι πρώτες πιλοτικές εφαρμογές του αναμένεται να δώσουν ουσιαστικές εισροές για την περαιτέρω βελτίωση του και την καλύτερη προσαρμογή του στα πραγματικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σχεδιαστές και συντονιστές της επαγγελματικής κατάρτισης κατά την άσκηση του ρόλου τους. Σε κάθε περίπτωση αναμένεται ότι θα υπάρξει ουσιαστική αναβάθμιση της τεχνογνωσίας και της αποτελεσματικότητας με την οποία τα προγράμματα κατάρτισης αντιστοιχούν σε και προωθούν τους στόχους της αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού και της τοπικής ανάπτυξης.